

ΠΕ.3.2 Ανάπτυξη Προγράμματος Τομεακής Κατάρτισης ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Π.3.2.2.5. ΤΟΜΕΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ

Δημάρη Γ.

**«Περιφερειακός Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας
Περιφέρειας Κρήτης» (ΚΑ 11519)**

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Ομότιμος Καθηγητής Μιχάλης Ταρουδάκης

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος: Καθηγητής Νίκος Παπαδάκης

**ΠΕ.3.2 Ανάπτυξη Προγράμματος Τομεακής Κατάρτισης (Παραδοτέα
Π.3.2.1 & Π.3.2.2.1-5)**

**ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Π.3.2.2.5. ΤΟΜΕΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ**

ΡΕΘΥΜΝΟ, 22.12..2025

Ομάδα συγγραφής Παραδοτέου

Δρ Γεωργία Δημάρη

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Προτεραιότητα	Κρήτη – ΕΣΠΑ 2021 – 2027 5. Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας
Ειδικός Στόχος	ESO4.1
Δράση	4.1.3
Τίτλος Έργου	Περιφερειακός Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας στην Κρήτη
Κωδικός Έργου (MIS)	6004822
Προϋπολογισμός	310 000 €

**ΠΕ.3.2.2.5. «Ανάπτυξη Προγράμματος Τομεακής Κατάρτισης:
Σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου προγράμματος κατάρτισης για τον
κλάδο των Κατασκευών στην Περιφέρεια Κρήτης**

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	iv
Εισαγωγή στα syllabi του Υπο-Προγράμματος Τομεακής Κατάρτισης για τον κλάδο των Κατασκευών	vi
Υπο-Πρόγραμμα Τομεακής Κατάρτισης «Κλάδος Κατασκευών» – Syllabi Τομεακών Διδακτικών Ενοτήτων (ΚΑΤ.1–ΚΑΤ.5).....	viii
Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.1	viii
Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.2	xiii
Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.3	xviii
Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.4	xxii
Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.5	xxvi
Επίλογος	xxx

Εισαγωγή

Το παρόν παραδοτέο Π.3.2.2.5. «Ανάπτυξη Προγράμματος Τομεακής Κατάρτισης-Κατασκευές» αφορά τον σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου προγράμματος κατάρτισης για τον κλάδο των κατασκευών στην Περιφέρεια Κρήτης, το οποίο εδράζεται ρητά στα ευρήματα της ποιοτικής διερεύνησης (focus group) που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ΠΜΔΑΑΕ II. Η ομάδα εστίασης, με τη συμμετοχή έξι (6) εκπροσώπων του κλάδου, ανέδειξε με συστηματικό τρόπο τις συνθήκες στην αγορά εργασίας, τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης, τις ανάγκες σε δεξιότητες και εκπαίδευση, τις εμπειρίες συνεργασίας εργοδοτών-εργαζομένων, καθώς και τις προκλήσεις που συνδέονται με την κοινωνική ευαλωτότητα και τις προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης στον κατασκευαστικό τομέα.

Με βάση αυτή την ανάλυση, το πρόγραμμα τομεακής κατάρτισης δεν σχεδιάζεται ως ένα γενικό, οριζόντιο σχήμα, αλλά ως στοχευμένη παρέμβαση «διάγνωσης-απόκρισης»: μεταφράζει τις διαπιστωμένες ανάγκες του κλάδου σε συγκεκριμένες, δομημένες διδακτικές ενότητες (syllabi), οι οποίες στοχεύουν στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας, της ποιότητας της εργασίας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων στον χώρο των κατασκευών. Ιδιαίτερα ζητήματα που αναδείχθηκαν –όπως η δυσκολία εξεύρεσης εξειδικευμένου προσωπικού, η αποσύνδεση μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, η ένταση εργασίας και η εργασιακή επισφάλεια, η έλλειψη οριζόντιων δεξιοτήτων (οργάνωση, επικοινωνία, marketing), η έμφυλη ανισότητα και η περιορισμένη ένταξη μεταναστών– ενσωματώνονται ρητά στη θεματολογία των προτεινόμενων ενοτήτων.

Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσονται πέντε αυτοτελή syllabi, τα οποία συγκροτούν το συνολικό Πρόγραμμα Τομεακής Κατάρτισης για τον κλάδο των κατασκευών:

1. **Αγορά Εργασίας και Εργασιακές Συνθήκες στον Κλάδο των Κατασκευών στην Κρήτη**
2. **Επαγγελματικά Δικαιώματα, Υγεία και Ασφάλεια και Οργάνωση της Εργασίας στις Κατασκευές**
3. **Τεχνικές Δεξιότητες, Ψηφιακά Εργαλεία και Ποιοτική Εκτέλεση Έργων στον Κατασκευαστικό Τομέα**
4. **Επικοινωνία, Συνεργασία και Ισότητα των Φύλων στον Χώρο των Κατασκευών**
5. **Ανάπτυξη Καριέρας, Επιχειρηματικότητα και Ένταξη Ευάλωτων και Μεταναστευτικών Ομάδων στις Κατασκευές.**
6. **Ανάγκες σε Δεξιότητες της τοπικής Αγοράς Εργασίας και Οριζόντιες, Οργανωτικές-Διοικητικές Ικανότητες και (συνεργατικές) Δεξιότητες Εργασίας σε Ομάδα (team-work, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα).**
7. **Βασικές Ψηφιακές Δεξιότητες και Χρήση Νέων Τεχνολογιών**
8. **Επικοινωνιακές ικανότητες & δεξιότητες επιχειρηματικότητας και ικανότητες διαπραγμάτευσης στην εργασία και το επιχειρείν.**

Κάθε syllabus αντιστοιχεί σε ένα αυτόνομο module συνολικής διάρκειας 20 ωρών, εκ των οποίων 10 ώρες αφιερώνονται σε σύγχρονη διδασκαλία (διαλέξεις, συζήτηση, μελέτη περίπτωσης, ομαδική εργασία) και 10 ώρες σε ασύγχρονη διδασκαλία (κείμενα, σύντομα video, φύλλα εργασίας, αυτοαξιολόγηση). Η υβριδική αυτή διάρθρωση εξυπηρετεί αφενός την ανάγκη για συστηματική, καθοδηγούμενη μάθηση και αφετέρου την προσαρμογή στις απαιτητικές και συχνά ασύμμετρες εργασιακές συνθήκες του κλάδου (εποχικότητα, εντατικοποίηση, πολλαπλή απασχόληση).

Η αξιολόγηση των καταρτιζομένων θα βασίζεται σε τυποποιημένο σύστημα ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής, κατά τα πρότυπα αντίστοιχων προγραμμάτων δια βίου μάθησης. Συγκεκριμένα, η τελική αξιολόγηση των καταρτιζομένων για το Υπο-Πρόγραμμα Τομεακής Κατάρτισης «Κλάδος Κατασκευών» θα πραγματοποιηθεί με τεστ 40 ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής συνολικά. Για κάθε module θα αναπτυχθεί τράπεζα 15 ερωτήσεων πολλαπλής

επιλογής, από την οποία θα αντληθούν –σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα modules– τα τελικά τεστ (5 ανά θεματική ενότητα) ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής. Δηλαδή 5 ερωτήσεις για κάθε μία από τις 5 εξειδικευμένες παρούσες διδακτικές ενότητες (modules) και 5 για κάθε μία εκ των 3 κοινών -για όλα τα Τομεακά Προγράμματα Κατάρτισης- οριζόντιων διδακτικών ενοτήτων. Η σχετική ενότητα αξιολόγησης θα περιγράφεται στο τέλος κάθε syllabus, με αναφορά στη βαρύτητα της επιμέρους εξέτασης, στα κριτήρια επιτυχίας και στη σύνδεσή της με τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Στο παρόν παραδοτέο υιοθετείται αντίστοιχο πρότυπο διαμόρφωσης syllabi, προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες του κατασκευαστικού κλάδου. Μέσω αυτής της δομημένης προσέγγισης, η ανάπτυξη των syllabi λειτουργεί ως κρίσιμος «μεταφραστής» των ποιοτικών ευρημάτων σε συγκεκριμένο, εφαρμόσιμο πρόγραμμα κατάρτισης, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί από την Περιφέρεια Κρήτης, τα επιμελητήρια, επαγγελματικούς συλλόγους και φορείς δια βίου μάθησης ως εργαλείο στοχευμένης παρέμβασης στον κατασκευαστικό τομέα.

Εισαγωγή στα syllabi του Υπο-Προγράμματος Τομεακής Κατάρτισης για τον κλάδο των Κατασκευών

Τα πέντε τομεακά syllabi που συγκροτούν το Υπο-Πρόγραμμα Τομεακής Κατάρτισης για τον κλάδο των Κατασκευών έχουν σχεδιαστεί ως ενιαίο, συνεκτικό αλλά και κλιμακωτό πλαίσιο ανάπτυξης γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων για εργαζόμενους, ανέργους, αυτοαπασχολούμενους και εργοδότες του κλάδου. Κάθε syllabus αντιστοιχεί σε ένα κρίσιμο θεματικό πεδίο που αναδείχθηκε μέσα από την ποιοτική διερεύνηση (focus group) και την ανάλυση των αναγκών, και ταυτόχρονα συνδέεται με συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα και επαγγελματικές λειτουργίες στον χώρο των κατασκευών. ***Τα έτερα 3 αφορούν στις κοινές διδακτικές ενότητες (OPI.1-3), που σχετίζονται με τις κατεξοχήν κρίσιμες ήπιες- οριζόντιες δεξιότητες, όπως αυτές ανέκυψαν από την διάγνωση αναγκών. Τα αναλυτικά syllabi τους παρατίθενται στο Παραδοτέο Π.3.2.1.***

Η επιλογή των πέντε θεματικών- τομεακών εννοιών βασίστηκε σε ένα σύνολο κριτηρίων:

- **Άμεση αντιστοίχιση με τις διαγνωσμένες ανάγκες του κλάδου:** η συστηματική αναφορά των συμμετεχόντων σε ζητήματα αγοράς εργασίας, εργασιακών συνθηκών, έλλειψης εξειδικευμένων και οριζόντιων δεξιοτήτων, κενών γνώσης σε θέματα επαγγελματικών δικαιωμάτων και υγείας-ασφάλειας, δυσκολιών συνεργασίας εργοδοτών-εργαζομένων, καθώς και περιορισμένων προοπτικών σταδιοδρομίας και ένταξης ευάλωτων ομάδων, οδήγησε στη θεματική διάρθρωση των syllabi.
- **Συνδυασμός οριζόντιων (εγκάρσιων) και job-related δεξιοτήτων:** το πρόγραμμα δεν περιορίζεται στις στενά τεχνικές δεξιότητες, αλλά ενσωματώνει δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας, οργάνωσης, χρήσης ψηφιακών εργαλείων, επιχειρηματικής σκέψης και κατανόησης θεσμικών/νομικών πλαισίων, ώστε να υποστηρίζεται συνολικά η επαγγελματική λειτουργία των καταρτιζόμενων.
- **Ισορροπία θεωρητικής τεκμηρίωσης και πρακτικής εφαρμογής:** κάθε syllabus δομείται με τρόπο που να συνδυάζει βασικές εννοιολογικές/θεωρητικές γνώσεις με παραδείγματα, μελέτες περίπτωσης και πρακτικές ασκήσεις, ώστε οι συμμετέχοντες να μπορούν να μεταφέρουν άμεσα τα μαθησιακά αποτελέσματα στο εργασιακό περιβάλλον (εργοτάξιο, τεχνικό γραφείο, διοικητική υποστήριξη κ.λπ.).
- **Δυνατότητα πιστοποίησης και μεταφερσιμότητας (ECTS):** η σαφής διατύπωση μαθησιακών στόχων και αποτελεσμάτων στη μορφή γνώσεων-δεξιοτήτων-ικανοτήτων διευκολύνει την αντιστοίχιση με πιστωτικές μονάδες και μαθησιακό φόρτο, επιτρέποντας μελλοντικά τη διασύνδεση του Υπο-Προγράμματος με άλλα σχήματα κατάρτισης και πιστοποίησης.

Με βάση τα παραπάνω κριτήρια, τα πέντε syllabi καλύπτουν συμπληρωματικές αλλά διακριτές διαστάσεις:

1. **«Αγορά Εργασίας και Εργασιακές Συνθήκες στον Κλάδο των Κατασκευών στην Κρήτη»:** εστιάζει στην κατανόηση της δομής και των τάσεων της αγοράς εργασίας, των μορφών απασχόλησης, της εργασιακής επισφάλειας, αλλά και των βασικών παραγόντων που διαμορφώνουν τις συνθήκες εργασίας και την ποιότητα ζωής στον κλάδο.
2. **«Επαγγελματικά Δικαιώματα, Υγεία και Ασφάλεια και Οργάνωση της Εργασίας στις Κατασκευές»:** καλύπτει τις γνώσεις γύρω από το θεσμικό/νομικό πλαίσιο, τα επαγγελματικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, τα πρότυπα υγείας και ασφάλειας και τις βασικές αρχές οργάνωσης της εργασίας, με στόχο τη μείωση κινδύνων και την ενίσχυση της θεσμικής συμμόρφωσης.

3. **«Τεχνικές Δεξιότητες, Ψηφιακά Εργαλεία και Ποιοτική Εκτέλεση Έργων στον Κατασκευαστικό Τομέα»:** εστιάζει σε επιλεγμένες τεχνικές δεξιότητες και στη χρήση βασικών ψηφιακών εργαλείων (π.χ. σχεδιαστικά προγράμματα, λογισμικό διαχείρισης έργου, ψηφιακά μέσα επικοινωνίας), που συμβάλλουν στην ορθολογική, ασφαλή και υψηλής ποιότητας εκτέλεση των εργασιών.
4. **«Επικοινωνία, Συνεργασία και Ισότητα των Φύλων στον Χώρο των Κατασκευών»:** στοχεύει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αποτελεσματικής επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ εργοδοτών, εργαζομένων και άλλων εμπλεκομένων, στην αντιμετώπιση συγκρούσεων και στην προώθηση της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης στον χώρο εργασίας.
5. **«Ανάπτυξη Καριέρας, Επιχειρηματικότητα και Ένταξη Ευάλωτων και Μεταναστευτικών Ομάδων στις Κατασκευές»:** επικεντρώνεται στον σχεδιασμό επαγγελματικής πορείας, σε βασικές αρχές επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης, καθώς και σε ζητήματα ένταξης νέων, γυναικών, μεταναστών και άλλων ευάλωτων ομάδων στον κλάδο, ώστε να ενισχυθεί η συνοχή και η διαθεσιμότητα ανθρώπινου δυναμικού.

Κάθε syllabus χαρακτηρίζεται από σαφώς διατυπωμένους μαθησιακούς στόχους, αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, δομημένο outline θεματικών ενοτήτων (modules), σαφές μοντέλο μικτής διδασκαλίας (10 ώρες σύγχρονη – 10 ώρες ασύγχρονη) και ενότητα αξιολόγησης (40 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής συνολικά, ήτοι 5 για καθεμία από τις 5 εξειδικευμένες παρούσες διδακτικές ενότητες και 5 για κάθε μία εκ των 3 κοινών- για όλα τα Τομεακά Προγράμματα- οριζόντιων διδακτικών ενοτήτων). Με αυτόν τον τρόπο, τα syllabi συνιστούν ένα συνεκτικό εργαλείο κατάρτισης, το οποίο «μεταφράζει» τις ανάγκες του κλάδου σε στοχευμένη, αξιολογήσιμη και πιστοποιήσιμη μάθηση.

Υπο-Πρόγραμμα Τομεακής Κατάρτισης «Κλάδος Κατασκευών» – Syllabi Διδακτικών Ενότητων (ΚΑΤ.1–ΚΑΤ.5)

Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.1

Η Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.1 «Αγορά Εργασίας και Εργασιακές Συνθήκες στον Κλάδο των Κατασκευών στην Κρήτη» αποτελεί το βασικό εισαγωγικό module του Υπο-Προγράμματος Τομεακής Κατάρτισης για τον κλάδο των κατασκευών. Εστιάζει στο «πού» και «υπό ποιους όρους» εργάζονται σήμερα οι επαγγελματίες του κλάδου: στη δομή και τις τάσεις της τοπικής αγοράς εργασίας, στις μορφές και τους όρους απασχόλησης, καθώς και στους παράγοντες που διαμορφώνουν την επαγγελματική καθημερινότητα στην Περιφέρεια Κρήτης. Βασίζεται στα ευρήματα της ποιοτικής διερεύνησης (focus group) του ΠΜΔΑΑΕ II για τον κλάδο των κατασκευών, όπου αναδείχθηκαν ζητήματα όπως η εντατικοποίηση της εργασίας, η εργασιακή επισφάλεια, η αναντιστοιχία εκπαίδευσης–αγοράς, η «αόρατη» εργασία, οι έμφυλες και κοινωνικές ανισότητες και οι θεσμικές αδυναμίες της αγοράς εργασίας.

Η επιλογή της ενότητας αυτής βασίστηκε στο γεγονός ότι, μέσα από την ανάλυση του κλάδου, αναδείχθηκαν επανειλημμένα:

- η ανάγκη για σφαιρική κατανόηση της δομής και των ιδιοτήτων της αγοράς εργασίας στις κατασκευές στην Κρήτη,
- η έντονη παρουσία μορφών επισφαλούς, εποχικής και «αόρατης» εργασίας,
- οι αντιφάσεις μεταξύ αυξημένης ζήτησης εργασίας και περιορισμένων, άνισα κατανομημένων ευκαιριών αξιοπρεπούς απασχόλησης,
- η αναντιστοιχία μεταξύ τυπικών προσόντων/εκπαίδευσης και πραγματικών αναγκών της αγοράς,
- οι έμφυλες και άλλες κοινωνικές ανισότητες που επηρεάζουν την πρόσβαση, την παραμονή και την εξέλιξη στον κλάδο.

Η ΚΑΤ.1 επιχειρεί να οργανώσει και να «μεταφράσει» αυτά τα ευρήματα σε ένα πλαίσιο κατανόησης που συνδέει:

1. το μακρο-επίπεδο της συνολικής εικόνας της αγοράς εργασίας και των διαρθρωτικών της χαρακτηριστικών,
2. το μεσο-επίπεδο των πρακτικών και δυναμικών του ίδιου του κλάδου των κατασκευών (τύποι επιχειρήσεων, ειδικότητες, μορφές οργάνωσης της εργασίας), και
3. το μικρο-επίπεδο των ατομικών επαγγελματικών διαδρομών, εμπειριών και στρατηγικών των εργαζομένων, ανέργων και αυτοαπασχολούμενων.

Με αυτόν τον τρόπο, η ενότητα δεν περιορίζεται σε απλή περιγραφή της κατάστασης, αλλά στοχεύει στη διαμόρφωση μιας πιο κριτικής, συνειδητής και ρεαλιστικής ματιάς απέναντι στην αγορά εργασίας. Ενισχύει την ικανότητα των συμμετεχόντων να ερμηνεύουν τις τάσεις και τις δομικές προκλήσεις, να αναγνωρίζουν τα περιθώρια και τα όρια παρέμβασής τους και να σχεδιάζουν με μεγαλύτερη αυτογνωσία και στρατηγική την επαγγελματική τους πορεία σε ένα απαιτητικό, αλλά δυναμικό, πεδίο όπως ο κλάδος των κατασκευών.

Πίνακας 1. Syllabus Διδακτικής Ενότητας ΚΑΤ.1 – «Αγορά Εργασίας και Εργασιακές Συνθήκες στον Κλάδο των Κατασκευών στην Κρήτη»

Πεδίο	Περιγραφή
Κωδικός Διδακτικής Ενότητας (Module)	ΚΑΤ.1
Τίτλος Διδακτικής Ενότητας	Αγορά Εργασίας και Εργασιακές Συνθήκες στον Κλάδο των Κατασκευών στην Κρήτη
Επιμορφωτής	
Χρονική περίοδος	
Σύντομη περίληψη αντικειμένου διδακτικής ενότητας	Περιεχόμενο της συγκεκριμένης διδακτικής ενότητας αποτελούν: α) η επισκόπηση της κατάστασης των πραγμάτων στην αγορά εργασίας στον κλάδο των κατασκευών στην Κρήτη (δομή και τάσεις της απασχόλησης, μορφές εργασίας, ζήτηση δεξιοτήτων, «αόρατη» και εποχική εργασία, brain drain), και β) η ανάλυση των εργασιακών συνθηκών και εμπειριών των επαγγελματιών (εντατικοποίηση της εργασίας, μισθολογικές και θεσμικές ανισότητες, εργασιακή επισφάλεια, ισορροπία επαγγελματικής–προσωπικής ζωής). Στόχος είναι να δοθεί στους/στις καταρτιζόμενους/ες ένα σαφές και κριτικά επεξεργασμένο πλαίσιο κατανόησης της τοπικής αγοράς εργασίας, μέσα στο οποίο καλούνται να σχεδιάσουν ή να αναπροσαρμόσουν την επαγγελματική τους στρατηγική. Ειδική έμφαση δίνεται στις αντιφάσεις ενός κλάδου που συνδυάζει ισχυρή ζήτηση για υπηρεσίες με έντονη επισφάλεια, θεσμικές ασάφειες και άνιση πρόσβαση σε ευκαιρίες, ιδιαίτερα για νέους, γυναίκες, μετανάστες και άλλες ευάλωτες ομάδες.
Διδακτικές υποενότητες	Η διδακτική ενότητα συναρθρώνεται σε 3 επιμέρους διδακτικές υποενότητες: 1η Υποενότητα: «Δομή και τάσεις της αγοράς εργασίας στις κατασκευές στην Κρήτη» Επισκοπούνται οι βασικές παράμετροι και τάσεις της απασχόλησης στον κλάδο των κατασκευών στην Κρήτη: τύποι επιχειρήσεων, ειδικότητες, μορφές απασχόλησης, εποχικότητα, ζήτηση και προσφορά δεξιοτήτων, ρόλος του τουρισμού και των δημόσιων έργων. Αναλύονται οι αντιφάσεις μεταξύ επίσημων στατιστικών, «αόρατης» εργασίας και πραγματικών δυνατοτήτων απασχόλησης. 2η Υποενότητα: «Εργασιακές συνθήκες, εμπειρίες και επαγγελματική καθημερινότητα» Εστιάζει στις εργασιακές συνθήκες, όπως αποτυπώνονται μέσα από τις εμπειρίες επαγγελματιών του κλάδου: εντατικοποίηση εργασίας, ωράρια, αμοιβές, υλικές και ψυχοκοινωνικές πιέσεις, ισορροπία εργασιακής–προσωπικής ζωής. Αναδεικνύονται η εργασιακή

	επισφάλεια, η «μαύρη εργασία», η θεσμική αβεβαιότητα και οι διαφοροποιήσεις ανάλογα με τη θέση (εργοδότης, εργαζόμενος, αυτοαπασχολούμενος). 3η Υποενότητα: «Ποιότητα ζωής, ανισότητες και προκλήσεις για τη βιωσιμότητα του κλάδου» Συνδέει τις εργασιακές συνθήκες με την ποιότητα ζωής, τις κοινωνικές ανισότητες και τη βιωσιμότητα του κλάδου. Συζητούνται ζητήματα επαγγελματικής αναγνώρισης, έμφυλων και κοινωνικών ανισοτήτων, θεσμικής δικαιοσύνης, καθώς και οι προϋποθέσεις για ένα πιο δίκαιο και ελκυστικό εργασιακό περιβάλλον στις κατασκευές.
Σκοποί – Στόχοι και Δεξιότητες	Γενικοί στόχοι της ενότητας είναι: • να εισαχθούν οι καταρτιζόμενοι/ες στο πεδίο της ανάλυσης της αγοράς εργασίας στον κλάδο των κατασκευών στην Κρήτη, • να κατανοήσουν τις βασικές μορφές και συνθήκες απασχόλησης και τις συνέπειές τους, • να συνδέσουν τις εργασιακές συνθήκες με την ποιότητα ζωής και τις επαγγελματικές προοπτικές, • να αναπτύξουν κριτική οπτική σε σχέση με τις δομικές ανισότητες και τις δυνατότητες παρέμβασης. α) Γνωστικές δεξιότητες • Κατανόηση των βασικών χαρακτηριστικών, παραμέτρων και τάσεων της αγοράς εργασίας στον κλάδο των κατασκευών στην Κρήτη σήμερα. • Διάκριση μεταξύ διαφορετικών μορφών απασχόλησης (τυπική–άτυπη, μόνιμη–εποχική, δηλωμένη–«μαύρη» εργασία) και κατανόηση των επιπτώσεών τους. • Κατανόηση της σχέσης ανάμεσα σε θεσμικό πλαίσιο, αγορά εργασίας, επαγγελματικές ανισότητες και ποιότητα ζωής. • Ανάλυση της αναντιστοιχίας προσφοράς–ζήτησης δεξιοτήτων και των συνεπειών της για τους/τις εργαζόμενους/ες και τις επιχειρήσεις. β) Ψυχοκινητικές δεξιότητες • Ικανότητα αποτύπωσης της δικής τους επαγγελματικής θέσης στο πλαίσιο της τοπικής αγοράς εργασίας (mapping της προσωπικής τους διαδρομής και θέσης στην αγορά). • Εφαρμογή των γνώσεων για την αναγνώριση κινδύνων εργασιακής επισφάλειας και για τον εντοπισμό ευκαιριών βελτίωσης της απασχολησιμότητας. • Ανάληψη πρωτοβουλιών για αναζήτηση πληροφόρησης (π.χ. μηχανισμοί διάγνωσης αναγκών, επαγγελματικοί φορείς, επιμελητήρια) και για συμμετοχή σε δράσεις κατάρτισης ή δικτύωσης.

	γ) Συμπεριφορές / Στάσεις • Διαμόρφωση στάσεων που αναγνωρίζουν τη σημασία της θεσμικής σαφήνειας, της τήρησης των κανόνων και της δίκαιης εργασιακής μεταχείρισης. • Ευαισθητοποίηση σε ζητήματα έμφυλων, κοινωνικών και μεταναστευτικών ανισοτήτων στον κλάδο των κατασκευών. • Ενίσχυση κουλτούρας δια βίου μάθησης και συνεχούς αναβάθμισης δεξιοτήτων ως απάντηση στην εργασιακή επισφάλεια. • • Ανάπτυξη διάθεσης συμμετοχής σε συλλογικές διαδικασίες διαλόγου και βελτίωσης των συνθηκών στον κλάδο.
Μαθησιακά αποτελέσματα	Με την ολοκλήρωση της διδακτικής ενότητας οι καταρτιζόμενοι/ες αναμένεται να είναι σε θέση: • Να περιγράφουν τα βασικά χαρακτηριστικά, παραμέτρους και τάσεις της αγοράς εργασίας στον κλάδο των κατασκευών στην Κρήτη. • Να αναγνωρίζουν και να διαφοροποιούν τις κύριες μορφές απασχόλησης (μόνιμη, εποχική, μερική, άτυπη, «μαύρη» εργασία) και τις συνέπειες καθεμίας για την επαγγελματική τους πορεία. • Να εντοπίζουν τα βασικά προβλήματα και τις διαρθρωτικές αδυναμίες της αγοράς εργασίας στις κατασκευές (θεσμικές ασάφειες, ανισότητες, έλλειψη κατάρτισης, brain drain). • Να συνδέουν τις εργασιακές συνθήκες με ζητήματα ποιότητας ζωής, επαγγελματικής ικανοποίησης και κοινωνικής ευαλωτότητας. • Να χαρτογραφούν τη δική τους εργασιακή κατάσταση και να αναγνωρίζουν πεδία στα οποία απαιτείται ενίσχυση δεξιοτήτων ή αλλαγή στρατηγικής. • Να διαμορφώνουν πιο ρεαλιστικές και τεκμηριωμένες προσδοκίες για την επαγγελματική τους εξέλιξη στον κλάδο των κατασκευών. • • Να αναπτύξουν στάσεις που προάγουν τον σεβασμό στα εργασιακά δικαιώματα, την ισότητα και τη διαφάνεια στον χώρο εργασίας.
Ενδεικτικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες	Σύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) • Παρουσίαση ppt με βασικά δεδομένα και τάσεις της αγοράς εργασίας στον κλάδο των κατασκευών. • Ανάλυση αποσπασμάτων από την ποιοτική έρευνα (focus group) και συζήτηση σε ολομέλεια. • Μελέτη περίπτωσης (case study) για τυπικά επαγγελματικά μονοπάτια στον κλάδο (εργοτάξιο, τεχνικό γραφείο, αυτοαπασχόληση). • Ομαδική άσκηση χαρτογράφησης (mapping) της τοπικής αγοράς εργασίας και των μορφών απασχόλησης. • Διάλογος – συζήτηση γύρω από την έννοια της εργασιακής επισφάλειας και τις στρατηγικές αντιμετώπισής της.

	• Προσκεκλημένος ομιλητής (π.χ. εκπρόσωπος επαγγελματικού φορέα ή επιμελητηρίου) για σύντομη παρέμβαση και ερωτήσεις–απαντήσεις. • Ασύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) • Μελέτη αναρτημένου υλικού (τουλάχιστον 2 σύντομα κείμενα ή/και σχετικό video). • Συμπλήρωση σύντομου φύλλου αυτοαξιολόγησης για τη δική τους θέση στην αγορά εργασίας.
Αξιολόγηση	Η τελική αξιολόγηση των καταρτιζόμενων για τη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα θα πραγματοποιηθεί με τεστ 40 ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής συνολικά, ήτοι 5 για καθεμία από τις 5 εξειδικευμένες παρούσες διδακτικές ενότητες και 5 για κάθε μία εκ των 3 κοινών- για όλα τα Τομεακά Προγράμματα- οριζόντιων διδακτικών ενοτήτων). Οι ερωτήσεις θα ελέγχουν τόσο τη γνώση βασικών εννοιών και τάσεων όσο και την ικανότητα εφαρμογής και κριτικής ερμηνείας των πληροφοριών. Οι λεπτομέρειες (χρόνος εξέτασης, απαιτούμενο ποσοστό επιτυχίας κ.λπ.) θα προσδιορίζονται στον συνολικό κανονισμό αξιολόγησης του Υπο-Προγράμματος.

Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.2

Η Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.2 «Επαγγελματικά Δικαιώματα, Υγεία και Ασφάλεια και Οργάνωση της Εργασίας στις Κατασκευές» αποτελεί τον πυρήνα του Υπο-Προγράμματος ως προς το «πώς» πρέπει να οργανώνεται και να διεξάγεται η εργασία στον κλάδο, ώστε να είναι νόμιμη, ασφαλής και λειτουργική για όλες τις πλευρές. Ενώ η ΚΑΤ.1 εστιάζει στο τοπίο της αγοράς εργασίας και στις πραγματικές συνθήκες απασχόλησης, η ΚΑΤ.2 μετατοπίζει το βάρος στο κανονιστικό, οργανωτικό και πρακτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η εργασία: εργασιακά δικαιώματα και υποχρεώσεις, κανόνες υγείας και ασφάλειας, καθώς και στοιχειώδεις αρχές οργάνωσης εργοταξίου και ροής εργασιών.

Η επιλογή της ενότητας αυτής βασίστηκε στο γεγονός ότι, από την ανάλυση του κλάδου, αναδείχθηκαν επανειλημμένα:

- σύγχυση ή άγνοια γύρω από βασικά εργασιακά δικαιώματα και υποχρεώσεις,
- περιορισμένη ή αποσπασματική εφαρμογή κανόνων υγείας και ασφάλειας,
- «κουλτούρα ανοχής» σε επικίνδυνες πρακτικές, που θεωρούνται «φυσιολογικό μέρος» της δουλειάς,
- ελλείψεις στην οργάνωση της εργασίας (ρόλοι, ευθύνες, ενημέρωση, τεκμηρίωση), οι οποίες επιβαρύνουν τόσο την παραγωγικότητα όσο και την ασφάλεια των εργαζομένων.

Η ΚΑΤ.2 επιχειρεί να «γεφυρώσει» τη θεωρία με την καθημερινή πρακτική στον κλάδο των κατασκευών, μετατρέποντας το τυπικό θεσμικό πλαίσιο (εργατικό δίκαιο, ΥΑΕ) και τις γενικές αρχές οργάνωσης της εργασίας σε κατανοητά, εφαρμόσιμα εργαλεία για εργαζόμενους, αυτοαπασχολούμενους και εργοδότες. Συνδέει τρία επίπεδα:

1. το θεσμικό/νομικό (τι προβλέπει το πλαίσιο),
2. το οργανωτικό (πώς δομείται η εργασία στο εργοτάξιο και στο γραφείο) και
3. το επίπεδο συμπεριφοράς και κουλτούρας (πώς δρουν στην πράξη τα άτομα και οι ομάδες).

Με αυτόν τον τρόπο, η ενότητα δεν περιορίζεται σε τυπική ενημέρωση, αλλά στοχεύει στη διαμόρφωση μιας πιο ώριμης, υπεύθυνης και συνεργατικής στάσης απέναντι σε ζητήματα δικαιωμάτων, ασφάλειας και οργάνωσης της εργασίας, κρίσιμων για τη βιωσιμότητα του κλάδου και την προστασία του ανθρώπινου δυναμικού.

Πίνακας 2. Syllabus Διδακτικής Ενότητας ΚΑΤ.2 – «Επαγγελματικά Δικαιώματα, Υγεία και Ασφάλεια και Οργάνωση της Εργασίας στις Κατασκευές»

Πεδίο	Περιγραφή
Κωδικός Διδακτικής Ενότητας (Module)	ΚΑΤ.2
Τίτλος Διδακτικής Ενότητας	Επαγγελματικά Δικαιώματα, Υγεία και Ασφάλεια και Οργάνωση της Εργασίας στις Κατασκευές
Επιμορφωτής	
Χρονική περίοδος	
Σύντομη περίληψη αντικειμένου διδακτικής ενότητας	Η ενότητα εστιάζει στο πώς «μεταφράζονται» στην καθημερινή πρακτική των κατασκευών τα επαγγελματικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, οι κανόνες υγείας και ασφάλειας και οι βασικές αρχές οργάνωσης της εργασίας σε εργοτάξιο και τεχνικό γραφείο. Παρουσιάζονται το βασικό εργασιακό και ασφαλιστικό πλαίσιο για τον κλάδο, τα βασικά στοιχεία της νομοθεσίας για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία (ΥΑΕ), οι κύριοι επαγγελματικοί κίνδυνοι και οι τρόποι πρόληψής τους, καθώς και πρακτικά εργαλεία για την καλύτερη οργάνωση συνεργείων, βαρδιών, ροής εργασιών και επικοινωνίας. Στόχος είναι οι συμμετέχοντες να γνωρίζουν «τι δικαιούνται και τι οφείλουν» ως εργαζόμενοι/εργοδότες, αλλά και πώς μια στοιχειωδώς οργανωμένη εργασιακή δομή μπορεί να μειώσει τα ατυχήματα, τις εντάσεις και την άσκοπη φθορά.
Διδακτικές υποενότητες	Η διδακτική ενότητα οργανώνεται σε 3 επιμέρους υποενότητες: 1η Υποενότητα: «Επαγγελματικά δικαιώματα και βασικό εργασιακό πλαίσιο στις κατασκευές» Παρουσιάζονται οι βασικοί άξονες του εργατικού δικαίου που αφορούν τον κλάδο: είδη συμβάσεων, ωράριο, άδειες, ασφάλιση, αμοιβές, υπερωρίες, συλλογικές ρυθμίσεις, ρόλος επιθεώρησης εργασίας και επαγγελματικών φορέων. Αναδεικνύονται συνηθισμένες «γκρίζες ζώνες» και παρανοήσεις, με στόχο την καλύτερη κατανόηση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. 2η Υποενότητα: «Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία (ΥΑΕ) στις κατασκευές: κίνδυνοι, πρόληψη, ευθύνη» Αναλύονται οι κύριες κατηγορίες κινδύνων στα εργοτάξια (πτώσεις, χειρωνακτική διακίνηση φορτίων, χρήση μηχανημάτων, έκθεση σε θόρυβο/σκόνη, ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι), ο ρόλος του Τεχνικού Ασφαλείας και του Ιατρού Εργασίας, τα βασικά μέτρα πρόληψης και τα ελάχιστα πρότυπα ατομικής και συλλογικής προστασίας. Συζητούνται επίσης ευθύνες και συνέπειες για εργοδότες και εργαζόμενους. 3η Υποενότητα: «Οργάνωση της εργασίας και λειτουργία του εργοταξίου»

	Εξετάζονται πρακτικές οργάνωσης της εργασίας: κατανομή ρόλων και αρμοδιοτήτων, σχεδιασμός βαρδιών, προγραμματισμός εργασιών, ενημέρωση συνεργείων, τήρηση βασικής τεκμηρίωσης (ημερολόγιο έργου, οδηγίες, ενημέρωση για κινδύνους). Συνδέεται η καλή οργάνωση με τη μείωση λαθών, συγκρούσεων και ατυχημάτων.
Σκοποί – Στόχοι και Δεξιότητες	Γενικός σκοπός της ενότητας είναι οι καταρτιζόμενοι/ες να μπορούν να εργάζονται και να διοικούν άλλους σε ένα πλαίσιο που σέβεται το εργατικό δίκαιο, ενσωματώνει βασικούς κανόνες υγείας και ασφάλειας και στηρίζεται σε στοιχειωδώς οργανωμένες διαδικασίες εργασίας. α) Γνωστικές δεξιότητες • Να γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία του εργασιακού και ασφαλιστικού πλαισίου που διέπει τις εργασιακές σχέσεις στον κλάδο των κατασκευών. • Να αναγνωρίζουν τις υποχρεώσεις εργοδοτών και εργαζομένων σε ζητήματα ΥΑΕ και να διακρίνουν τις διαφορετικές μορφές ευθύνης (διοικητική, αστική, ποινική). • Να κατανοούν τις κύριες πηγές επαγγελματικού κινδύνου στα εργοτάξια και τη λογική της πρόληψης (ιεράρχηση μέτρων, εκτίμηση κινδύνου). • Να αντιλαμβάνονται πώς η οργάνωση της εργασίας (κατανομή ρόλων, ροή πληροφοριών, τεκμηρίωση) συνδέεται με την παραγωγικότητα αλλά και με την προστασία της υγείας και ασφάλειας. β) Ψυχοκινητικές δεξιότητες • Να μπορούν να διαβάζουν και να «αποκωδικοποιούν» βασικά σημεία μιας σύμβασης εργασίας ή συνεργασίας και να εντοπίζουν προβληματικούς όρους. • Να συμμετέχουν στην αναγνώριση κινδύνων σε έναν χώρο εργασίας και να προτείνουν απλές βελτιώσεις (π.χ. οργάνωση χώρου, χρήση ΜΑΠ, σήμανση). • Να συμβάλλουν στη στοιχειώδη οργάνωση της εργασίας στο εργοτάξιο (βασικός προγραμματισμός, ενημέρωση συνεργείων, καταγραφή προβλημάτων) γ) Συμπεριφορές / Στάσεις • Ανάπτυξη κουλτούρας «μη ανοχής» σε πρακτικές που θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία και ασφάλεια ή παραβιάζουν κατάφωρα βασικά εργασιακά δικαιώματα. • Υιοθέτηση στάσης συνεργασίας και συνυπευθυνότητας σε θέματα ΥΑΕ (αναφορά κινδύνων, συμμετοχή σε ενημερώσεις, τήρηση οδηγιών). • Αντίληψη της οργάνωσης της εργασίας όχι ως «γραφειοκρατίας», αλλά ως εργαλείου που διευκολύνει την καθημερινή πρακτική και προστατεύει όλους τους εμπλεκόμενους.

Μαθησιακά αποτελέσματα	Με την ολοκλήρωση της ενότητας οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι σε θέση να: • Εξηγούν με απλά λόγια τα βασικά τους εργασιακά δικαιώματα και υποχρεώσεις στον κλάδο των κατασκευών και να αναγνωρίζουν πού μπορούν να απευθυνθούν για ενημέρωση ή υποστήριξη. • Περιγράφουν τις βασικές κατηγορίες επαγγελματικών κινδύνων στα εργοτάξια και τα αντίστοιχα μέτρα πρόληψης και προστασίας. • Αναγνωρίζουν ενδεικτικές περιπτώσεις κακής πρακτικής σε θέματα υγείας και ασφάλειας και να προτείνουν πιο ασφαλείς εναλλακτικές. • Συμμετέχουν στην οργάνωση της εργασίας (π.χ. απλό ημερήσιο πλάνο, ενημέρωση συνεργείου, βασική καταγραφή συμβάντων) με τρόπο που βελτιώνει τόσο την αποτελεσματικότητα όσο και την ασφάλεια. • Υιοθετούν πιο υπεύθυνες συμπεριφορές απέναντι στην προσωπική και συλλογική ασφάλεια και εμφανίζουν μεγαλύτερη ετοιμότητα να διεκδικήσουν συνθήκες εργασίας που σέβονται τους κανόνες.
Ενδεικτικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες	Σύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) • Παρουσίαση βασικών σημείων εργατικού δικαίου και συζήτηση με ερωτήσεις–απαντήσεις πάνω σε πραγματικά παραδείγματα από τον κλάδο. • Εργασία σε ομάδες με ανάλυση ενδεικτικών αποσπασμάτων από συμβάσεις ή ανακοινώσεις – εντοπισμός κρίσιμων σημείων και πιθανών προβλημάτων. • Παρουσίαση και συζήτηση περιστατικών εργατικών ατυχημάτων/παραλίγο ατυχημάτων (case studies) και συζήτηση για το τι θα μπορούσε να έχει γίνει διαφορετικά. • Άσκηση αναγνώρισης κινδύνων σε «φανταστικό» ή φωτογραφικά αποτυπωμένο εργοτάξιο (risk mapping). • Σύντομη ομαδική άσκηση οργάνωσης ημερήσιου/εβδομαδιαίου πλάνου εργασιών για μικρό έργο (π.χ. ανακαίνιση χώρου). Ασύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) • Μελέτη σύντομου οδηγού ή σημειώσεων για τα βασικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, καθώς και για τις αρχές ΥΑΕ στις κατασκευές. • Παρακολούθηση 1–2 σύντομων βίντεο (π.χ. ενημερωτικό υλικό για χρήση ΜΑΠ ή ασφαλείς πρακτικές σε εργοτάξιο). • Συμπλήρωση μικρού ερωτηματολογίου αυτοαξιολόγησης (π.χ. «τι εφαρμόζω/τι δεν εφαρμόζω σήμερα σε θέματα ασφάλειας») και σύντομης προσωπικής δέσμευσης για βελτίωση.
Αξιολόγηση	Η αξιολόγηση της ενότητας πραγματοποιείται μέσω τεστ 40 ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής συνολικά, ήτοι 5 για καθεμία από τις 5 εξειδικευμένες παρούσες διδακτικές ενότητες και 5 για κάθε μία εκ των

3 κοινών- για όλα τα Τομεακά Προγράμματα- οριζόντιων διδακτικών ενοτήτων). Το τεστ καλύπτει και τις τρεις υποενότητες (εργασιακό πλαίσιο, υγεία και ασφάλεια, οργάνωση εργασίας). Οι ερωτήσεις θα ελέγχουν τόσο τη γνώση βασικών εννοιών και τάσεων όσο και την ικανότητα εφαρμογής και κριτικής ερμηνείας των πληροφοριών. Οι λεπτομέρειες (χρόνος εξέτασης, απαιτούμενο ποσοστό επιτυχίας κ.λπ.) θα προσδιορίζονται στον συνολικό κανονισμό αξιολόγησης του Υπο-Προγράμματος. Οι ερωτήσεις ελέγχουν τόσο την κατανόηση βασικών εννοιών (π.χ. διαφορές μορφών απασχόλησης, στοιχειώδεις υποχρεώσεις σε θέματα ΥΑΕ) όσο και την ικανότητα επιλογής καταλληλότερης πρακτικής σε συγκεκριμένα σενάρια (π.χ. ασφαλέστερη λύση σε δεδομένη περίπτωση). Τα επιμέρους κριτήρια επιτυχίας και ο ελάχιστος βαθμός προβιβασμού ορίζονται στον γενικό κανονισμό αξιολόγησης του Υπο-Προγράμματος.

Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.3

Η Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.3 «Τεχνικές Δεξιότητες, Ψηφιακά Εργαλεία και Ποιοτική Εκτέλεση Έργων στον Κατασκευαστικό Τομέα» εστιάζει στον «πυρήνα» της επαγγελματικής πρακτικής των κατασκευών: στο *τι ακριβώς κάνουν οι επαγγελματίες στο εργοτάξιο και στο τεχνικό γραφείο, με ποια μέσα και με ποια πρότυπα ποιότητας*. Συμπληρώνει τις δύο πρώτες ενότητες (ΚΑΤ.1 και ΚΑΤ.2), μετατοπίζοντας το ενδιαφέρον από την αγορά εργασίας και το θεσμικό πλαίσιο, στις ίδιες τις τεχνικές και ψηφιακές δεξιότητες που απαιτούνται για να εκτελεστεί ένα έργο με τρόπο ασφαλή, αποδοτικό και ποιοτικό.

Η επιλογή της συγκεκριμένης ενότητας εδράζεται σε μια σειρά από ευρήματα της ποιοτικής διερεύνησης για τον κλάδο των κατασκευών στην Κρήτη: οι συμμετέχοντες ανέδειξαν την ανεπάρκεια οργανωμένης τεχνικής κατάρτισης, την έλλειψη σύγχρονων προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, την υποτίμηση των τεχνικών σχολών, αλλά και την αυξανόμενη ανάγκη για συνδυασμό *hard skills* με ψηφιακές δεξιότητες και δεξιότητες διαχείρισης έργων. Παράλληλα, καταγράφηκε η απαίτηση της αγοράς για επαγγελματίες που να μπορούν να χρησιμοποιούν βασικά ψηφιακά εργαλεία (σχεδιαστικά, διαχείρισης έργου, ηλεκτρονικής επικοινωνίας), να τηρούν τεχνική τεκμηρίωση και να ανταποκρίνονται στις αυξανόμενες ποιοτικές απαιτήσεις πελατών και φορέων.

Η ΚΑΤ.3 οργανώνει τα παραπάνω σε ένα συνεκτικό πλαίσιο μάθησης που συνδέει:

1. τις θεμελιώδεις τεχνικές δεξιότητες που απαιτούνται για την ασφαλή και σωστή εκτέλεση εργασιών,
2. τη βασική ψηφιακή επάρκεια (χρήση απλών ψηφιακών εργαλείων, ηλεκτρονικής επικοινωνίας, ψηφιακών αρχείων και σχεδίων), και
3. την κουλτούρα ποιότητας στην εκτέλεση έργων (τήρηση προδιαγραφών, τεχνική τεκμηρίωση, τυποποίηση διαδικασιών).

Με αυτόν τον τρόπο, η ενότητα δεν αντιμετωπίζει τις τεχνικές και ψηφιακές δεξιότητες ως αποσπασματικές «γνώσεις εργαλείων», αλλά ως μέρος μιας ολοκληρωμένης επαγγελματικής ταυτότητας που συνδυάζει ικανότητα, υπευθυνότητα και προσαρμοστικότητα στις τεχνολογικές και ποιοτικές απαιτήσεις του σύγχρονου κατασκευαστικού τομέα.

Πίνακας 3. Syllabus Διδακτικής Ενότητας ΚΑΤ.3 – «Τεχνικές Δεξιότητες, Ψηφιακά Εργαλεία και Ποιοτική Εκτέλεση Έργων στον Κατασκευαστικό Τομέα»

Πεδίο	Περιγραφή
Κωδικός Διδακτικής Ενότητας (Module)	ΚΑΤ.3
Τίτλος Διδακτικής Ενότητας	Τεχνικές Δεξιότητες, Ψηφιακά Εργαλεία και Ποιοτική Εκτέλεση Έργων στον Κατασκευαστικό Τομέα
Επιμορφωτής	
Χρονική περίοδος	
Σύντομη περίληψη αντικειμένου διδακτικής ενότητας	Η ενότητα επικεντρώνεται στις βασικές τεχνικές δεξιότητες και στις ελάχιστες απαιτούμενες ψηφιακές ικανότητες που οφείλει να διαθέτει ένας σύγχρονος επαγγελματίας των κατασκευών, προκειμένου να συμμετέχει σε έργα που εκτελούνται με ασφάλεια, συνέπεια και ποιοτικά πρότυπα. Παρουσιάζονται ενδεικτικά πεδία τεχνικής

	επάρκειας (βασικές τεχνικές διαδικασίες, ανάγνωση σχεδίων και προδιαγραφών, τήρηση απλής τεχνικής τεκμηρίωσης), καθώς και βασικά ψηφιακά εργαλεία (ηλεκτρονική επικοινωνία και αρχειοθέτηση, χρήση απλών εφαρμογών γραφείου, εξοικείωση με ψηφιακά σχέδια και τεχνικά αρχεία). Συνδέεται η βελτίωση των τεχνικών και ψηφιακών δεξιοτήτων με την ποιοτική εκτέλεση έργων, τη μείωση λαθών και επαναλήψεων, την καλύτερη συνεργασία με άλλες ειδικότητες και τη δυνατότητα ανάληψης πιο απαιτητικών εργασιών.
Διδακτικές υποενότητες	Η διδακτική ενότητα οργανώνεται σε 3 επιμέρους υποενότητες: 1η Υποενότητα: «Βασικές τεχνικές δεξιότητες και τήρηση προδιαγραφών» Εστιάζει σε θεμελιώδεις πτυχές τεχνικής επάρκειας: κατανόηση σχεδίων και προδιαγραφών, βασικές αρχές καλής τεχνικής πρακτικής, τυπικές αστοχίες και λάθη, σχέση μεταξύ «γρήγορης δουλειάς» και ποιοτικού αποτελέσματος. Χρησιμοποιούνται παραδείγματα από έργα μικρής και μεσαίας κλίμακας. 2η Υποενότητα: «Εισαγωγή σε ψηφιακά εργαλεία για επαγγελματίες των κατασκευών» Παρουσιάζονται βασικά ψηφιακά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή πρακτική: ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και ανταλλαγή αρχείων με πελάτες/συνεργάτες, απλές εφαρμογές γραφείου για κοστολόγηση και προγραμματισμό, βασική εξοικείωση με ψηφιακά σχέδια (π.χ. αρχεία pdf, απλά viewers σχεδίων) και οργάνωση ψηφιακών φακέλων έργου. Αναδεικνύεται η ανάγκη για σταδιακό ψηφιακό μετασχηματισμό ακόμη και σε μικρές επιχειρήσεις. 3η Υποενότητα: «Ποιότητα εκτέλεσης έργων και τεχνική τεκμηρίωση» Εξετάζεται η έννοια της «ποιότητας» στην κατασκευή: συμμόρφωση με μελέτες και κανονισμούς, έλεγχος εργασιών, καταγραφή οδηγιών και παρατηρήσεων, απλές μορφές τεχνικής τεκμηρίωσης (φωτογραφική καταγραφή, σημειώματα, βασικά πρωτόκολλα παράδοσης–παραλαβής). Συνδέεται η τεκμηρίωση με την αποφυγή συγκρούσεων, καθυστερήσεων και πρόσθετων κόστους.
Σκοποί – Στόχοι και Δεξιότητες	Γενικός σκοπός της ενότητας είναι οι καταρτιζόμενοι/ες να ενισχύσουν τον «τεχνικό πυρήνα» της επαγγελματικής τους ταυτότητας, συνδυάζοντας βασικές τεχνικές δεξιότητες με στοιχειώδη ψηφιακή επάρκεια και κουλτούρα ποιότητας στην εκτέλεση έργων. α) Γνωστικές δεξιότητες • Κατανόηση της σημασίας των προδιαγραφών, των σχεδίων και των τεχνικών οδηγιών για την ποιότητα του τελικού αποτελέσματος. • Γνώση βασικών τύπων ψηφιακών εργαλείων που χρησιμοποιούνται στον κατασκευαστικό τομέα (ηλεκτρονική

	επικοινωνία, αρχειοθέτηση, βασική κοστολόγηση, παρακολούθηση προόδου). - Αντίληψη της σχέσης μεταξύ τεχνικής επάρκειας, ψηφιακών δεξιοτήτων και επαγγελματικής αξιοπιστίας απέναντι σε πελάτες, συνεργάτες και θεσμούς. β) Ψυχοκινητικές δεξιότητες - Ικανότητα ανάγνωσης και βασικής ερμηνείας απλών τεχνικών σχεδίων και προδιαγραφών, με στόχο την ορθή εκτέλεση των αντίστοιχων εργασιών. - Χρήση βασικών ψηφιακών εργαλείων (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, αρχεία pdf, απλές εφαρμογές γραφείου) για επικοινωνία, οργάνωση και παρακολούθηση ενός έργου. - Συμμετοχή στην τήρηση στοιχειώδους τεχνικής τεκμηρίωσης (φωτογραφίες, βασικές σημειώσεις, αρχειοθέτηση εγγράφων). γ) Συμπεριφορές / Στάσεις - Υιοθέτηση στάσης «προσοχής στη λεπτομέρεια» και σεβασμού των τεχνικών προδιαγραφών, αντί της λογικής «να τελειώσει γρήγορα». - Αποδοχή της ψηφιακής οργάνωσης ως εργαλείου διευκόλυνσης και όχι ως περιττής γραφειοκρατίας. - Διάθεση συνεχούς βελτίωσης των τεχνικών και ψηφιακών δεξιοτήτων ως στοιχείου επαγγελματικής αξιοπρέπειας και εξέλιξης.
Μαθησιακά αποτελέσματα	Με την ολοκλήρωση της ενότητας οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι σε θέση να: - Διαβάζουν και να ερμηνεύουν βασικά στοιχεία απλών τεχνικών σχεδίων και προδιαγραφών, εντοπίζοντας κρίσιμες πληροφορίες για την εκτέλεση των εργασιών. - Αναγνωρίζουν τυπικές αστοχίες και λάθη στην καθημερινή πρακτική των κατασκευών και να προτείνουν βελτιωτικές κινήσεις σε επίπεδο τεχνικής εφαρμογής. - Χρησιμοποιούν στοιχειωδώς βασικά ψηφιακά εργαλεία (email, κοινή χρήση αρχείων, απλά υπολογιστικά φύλλα) για την επικοινωνία και την οργάνωση της δουλειάς τους. - Συμβάλλουν στην ποιοτική εκτέλεση ενός έργου μέσω καλύτερης προετοιμασίας, τήρησης οδηγιών και βασικής τεκμηρίωσης (π.χ. φωτογραφίες πριν/μετά, σημειώσεις, καταγραφή παρατηρήσεων). - Αντιλαμβάνονται την ποιότητα όχι μόνο ως «αισθητικό» αποτέλεσμα, αλλά ως συνδυασμό τεχνικής ορθότητας, τήρησης προδιαγραφών και επαγγελματικής συνέπειας.

Ενδεικτικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες	Σύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) • Παρουσίαση με παραδείγματα απλών τεχνικών σχεδίων και συλλογική άσκηση εντοπισμού βασικών στοιχείων (διαστάσεις, υλικά, βασικές σημειώσεις). • Ανάλυση πραγματικών ή προσομοιωμένων περιπτώσεων αστοχιών σε έργα (π.χ. κακή εφαρμογή υλικών, λάθος διαστάσεις) και συζήτηση για τις αιτίες και τις συνέπειες. • Επίδειξη βασικών ψηφιακών εργαλείων (χρήση email για αποστολή σχεδίων, άνοιγμα και ανάγνωση pdf, απλό excel για καταγραφή εργασιών/ωρών/υλικών). • Ομαδική άσκηση οργάνωσης ψηφιακού φακέλου για ένα μικρό έργο (υποφάκελοι για σχέδια, προσφορές, φωτογραφίες, αλληλογραφία). • Συζήτηση – εργαστήριο για την έννοια της ποιότητας, με παραδείγματα «καλής» και «κακής» δουλειάς (φωτογραφικό υλικό). Ασύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) • Μελέτη σύντομου οδηγού για βασική ανάγνωση σχεδίων και τεχνικών προδιαγραφών (σε απλή γλώσσα). • Παρακολούθηση 1–2 σύντομων βίντεο με επίδειξη απλών ψηφιακών πρακτικών (π.χ. αποθήκευση και ταξινόμηση αρχείων έργου, βασική χρήση excel) • Μικρή πρακτική άσκηση: οι καταρτιζόμενοι/ες καλούνται να οργανώσουν, με βάση δικό τους παράδειγμα ή σενάριο, έναν «μίνι φάκελο έργου» (έντυπο ή ψηφιακό) με βασικά έγγραφα και σημειώσεις.
Αξιολόγηση	Η αξιολόγηση της ενότητας πραγματοποιείται μέσω τεστ 40 ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής συνολικά, ήτοι 5 για καθεμία από τις 5 εξειδικευμένες παρούσες διδακτικές ενότητες και 5 για κάθε μία εκ των 3 κοινών- για όλα τα Τομεακά Προγράμματα- οριζόντιων διδακτικών ενοτήτων). Το τεστ καλύπτει και τις τρεις υποενότητες (τεχνικές δεξιότητες – ψηφιακά εργαλεία – ποιότητα/τεκμηρίωση). Οι ερωτήσεις ελέγχουν την κατανόηση βασικών εννοιών (π.χ. ρόλος προδιαγραφών, ελάχιστες ψηφιακές ικανότητες), αλλά και την ικανότητα επιλογής καταλληλότερων πρακτικών σε απλά σενάρια (π.χ. ποιος τρόπος οργάνωσης αρχείων είναι αποτελεσματικότερος, ποια πρακτική οδηγεί σε καλύτερη ποιότητα). Τα κριτήρια επιτυχίας και οι λεπτομέρειες εξέτασης ορίζονται στον γενικό κανονισμό αξιολόγησης του Υπο-Προγράμματος.

Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.4

Η Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.4 «Επικοινωνία, Συνεργασία και Ισότητα των Φύλων στον Χώρο των Κατασκευών» μεταφέρει το επίκεντρο από το «τι» και το «πώς» της εργασίας στις κατασκευές, στο «μαζί με ποιους και με ποιους όρους» αυτή υλοποιείται. Εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούν και συνεργάζονται μεταξύ τους εργοδότες, εργαζόμενοι, τεχνικές ειδικότητες, υπεργολάβοι και λοιποί εμπλεκόμενοι, καθώς και στο πώς έμφυλες και άλλες κοινωνικές ανισότητες διαπερνούν την καθημερινότητα του κλάδου.

Από την ανάλυση του κλάδου αναδείχθηκαν επανειλημμένα:

- δυσκολίες στην επικοινωνία εργοδοτών–εργαζομένων και μεταξύ συνεργείων,
- έλλειψη συστηματικής πληροφόρησης, σαφών ρόλων και ανατροφοδότησης,
- συγκρουσιακές σχέσεις, καχυποψία και κλίμα έντασης σε περιόδους «πίεσης»,
- στερεότυπα και επιφυλάξεις απέναντι στις γυναίκες και σε άλλες ομάδες που δεν ταυτίζονται με το «παραδοσιακό» προφίλ εργαζομένου στον κλάδο.

Η ΚΑΤ.4 οργανώνεται ως ενότητα «οριζόντιων δεξιοτήτων»: αναδεικνύει την επικοινωνία και τη συνεργασία ως κρίσιμα επαγγελματικά εργαλεία, όχι ως «μαλακές» δεξιότητες δευτερεύουσας σημασίας. Παράλληλα, εισάγει με συστηματικό τρόπο τη διάσταση της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης, όχι θεωρητικά, αλλά σε άμεση σύνδεση με το πώς συγκροτούνται τα συνεργεία, πώς μοιράζονται τα φορτία, πώς αντιμετωπίζονται οι γυναίκες και τα νεότερα ή «ξένα» μέλη μιας ομάδας.

Η ενότητα συνδέει:

1. τη λειτουργική επικοινωνία (σαφής πληροφόρηση, ανατροφοδότηση, επίλυση παρεξηγήσεων),
2. την αποτελεσματική συνεργασία (κατανομή ρόλων, εμπιστοσύνη, συντονισμός, κοινός στόχος), και
3. την ισότητα και τον σεβασμό στη διαφορετικότητα, ως προϋποθέσεις για ασφαλείς, σταθερές και επαγγελματικά υγιείς σχέσεις στον χώρο των κατασκευών.

Πίνακας 4. Syllabus Διδακτικής Ενότητας ΚΑΤ.4 – «Επικοινωνία, Συνεργασία και Ισότητα των Φύλων στον Χώρο των Κατασκευών»

Πεδίο	Περιγραφή
Κωδικός Διδακτικής Ενότητας (Module)	ΚΑΤ.4
Τίτλος Διδακτικής Ενότητας	Επικοινωνία, Συνεργασία και Ισότητα των Φύλων στον Χώρο των Κατασκευών
Επιμορφωτής	
Χρονική περίοδος	
Σύντομη περίληψη αντικειμένου διδακτικής ενότητας	Η ενότητα επικεντρώνεται στις δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας που απαιτούνται για την ομαλή λειτουργία των συνεργείων και τη διαχείριση των καθημερινών εντάσεων στον κλάδο των κατασκευών, καθώς και στη διάσταση της ισότητας των φύλων και της

	μη διάκρισης στον χώρο εργασίας. Εξετάζονται τυπικές καταστάσεις παρεξήγησης, έλλειψης πληροφόρησης ή σύγκρουσης, μορφές ιεραρχικών σχέσεων και άτυπων ρόλων, καθώς και τρόποι διαμόρφωσης ενός πιο συμπεριληπτικού, συνεργατικού κλίματος μεταξύ εργοδοτών, εργαζομένων και συναδέλφων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τρόπο που έμφυλα στερεότυπα και αντιλήψεις επηρεάζουν την πρόσβαση, την ένταξη και την εξέλιξη γυναικών και άλλων ομάδων στον κλάδο.
Διδακτικές υποενότητες	Η διδακτική ενότητα οργανώνεται σε 3 επιμέρους υποενότητες: 1η Υποενότητα: «Βασικές αρχές αποτελεσματικής επικοινωνίας στο εργοτάξιο και στο γραφείο» Αναλύονται βασικές αρχές επικοινωνίας: σαφής και έγκαιρη μετάδοση πληροφοριών, ενεργητική ακρόαση, αποσαφήνιση οδηγιών, χρήση κατάλληλου ύφους και καναλιών. Παρουσιάζονται συχνές πηγές παρεξήγησης (βιασύνη, υποθέσεις, έλλειψη ανατροφοδότησης) και τρόποι περιορισμού τους. 2η Υποενότητα: «Συνεργασία, εμπιστοσύνη και διαχείριση συγκρούσεων στις ομάδες εργασίας» Εστιάζει στη λειτουργία της ομάδας: ρόλοι και προσδοκίες, συντονισμός, κατανομή ευθυνών, διαχείριση εντάσεων, διαπραγμάτευση και αναζήτηση λύσεων «χωρίς νικητές και ηττημένους». Αναδεικνύονται τόσο οι ευκαιρίες όσο και οι κίνδυνοι που δημιουργεί η πίεση χρόνου και κόστους για τις σχέσεις μεταξύ των εμπλεκομένων. 3η Υποενότητα: «Ισότητα των φύλων, σεβασμός στη διαφορετικότητα και συμπεριληπτικό περιβάλλον στις κατασκευές» Εξετάζονται οι έμφυλες αντιλήψεις και στερεότυπα που συναντώνται στον κλάδο, οι τρόποι με τους οποίους επηρεάζουν την ένταξη και παραμονή γυναικών, νέων και μεταναστών, καθώς και πρακτικές δημιουργίας ενός πιο ασφαλούς και σεβαστικού περιβάλλοντος (αποτροπή παρενόχλησης, μη ανεκτικότητα σε υποτιμητικά σχόλια, ίση αντιμετώπιση). Συνδέεται η ισότητα με τη λειτουργικότητα της ομάδας και την εικόνα της επιχείρησης.
Σκοποί – Στόχοι και Δεξιότητες	Γενικός σκοπός της ενότητας είναι οι καταρτιζόμενοι/ες να μπορούν να επικοινωνούν και να συνεργάζονται με τρόπο που μειώνει τις εντάσεις, ενισχύει την εμπιστοσύνη και προάγει τον σεβασμό και την ισότιμη συμμετοχή όλων στον χώρο των κατασκευών. α) Γνωστικές δεξιότητες • Κατανόηση βασικών αρχών αποτελεσματικής επικοινωνίας σε εργασιακά περιβάλλοντα υψηλής πίεσης. • Γνώση βασικών εννοιών που σχετίζονται με τη λειτουργία ομάδας (ρόλοι, κανόνες, άτυπες ιεραρχίες, συγκρούσεις).

	- Εξοικείωση με τις βασικές αρχές ισότητας των φύλων και μη διάκρισης στον χώρο εργασίας και με το πώς αυτές «μεταφράζονται» στην καθημερινή πρακτική. β) Ψυχοκινητικές δεξιότητες - Εφαρμογή απλών τεχνικών επικοινωνίας (π.χ. επανάληψη–επιβεβαίωση οδηγιών, διατύπωση διευκρινιστικών ερωτήσεων, σύντομη και σαφής ανατροφοδότηση). - Συμμετοχή σε ομαδικές συζητήσεις με δομημένο τρόπο (σεβασμός χρόνου, ακρόαση, επιχειρηματολογία χωρίς προσωπικές επιθέσεις). - Χρήση πρακτικών εργαλείων για την εκτόνωση και διαχείριση μικρο-συγκρούσεων στο πλαίσιο της ομάδας. γ) Συμπεριφορές / Στάσεις - Ανάπτυξη στάσης σεβασμού προς όλους/όλες τους/τις συναδέλφους, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, καταγωγής ή θέσης στην ιεραρχία. - Πρόθεση συστηματικής αποφυγής προσβλητικών, υποτιμητικών ή αποκλειστικών συμπεριφορών και παρεμβάσεων όταν αυτές εμφανίζονται. - Αντίληψη της καλής επικοινωνίας και της συνεργασίας ως συλλογικής ευθύνης και βασικού στοιχείου επαγγελματισμού.
Μαθησιακά αποτελέσματα	Με την ολοκλήρωση της ενότητας οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι σε θέση να: - Περιγράφουν βασικές αρχές αποτελεσματικής επικοινωνίας και να αναγνωρίζουν συχνές πηγές παρεξήγησης στον χώρο εργασίας. - Εντοπίζουν παράγοντες που ενισχύουν ή υπονομεύουν τη συνεργασία και την εμπιστοσύνη μέσα σε ένα συνεργείο ή μια ομάδα έργου. - Αναγνωρίζουν έμφυλα στερεότυπα και πρακτικές διάκρισης και να κατανοούν τις επιπτώσεις τους για τα άτομα και την ομάδα. - Επιλέγουν πιο λειτουργικούς τρόπους διατύπωσης παρατηρήσεων, κριτικής ή διαφωνίας, ώστε να μην κλιμακώνεται η σύγκρουση. - Υιοθετούν τρόπους συμπεριφοράς που συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός κλίματος σεβασμού, συμπερίληψης και κοινής ευθύνης στον χώρο των κατασκευών.
Ενδεικτικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες	Σύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) - Βιωματική άσκηση με σύντομα «σενάρια παρεξήγησης» και αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων διατύπωσης και επίλυσης. - Ομαδικές συζητήσεις για τυπικές συγκρουσιακές καταστάσεις στον κλάδο (π.χ. καθυστερήσεις, λάθη, μοίρασμα ευθυνών) και καταγραφή πιθανών λύσεων «χαμηλής έντασης».

	• Εργαστήριο για τα στερεότυπα και τις αντιλήψεις γύρω από τις γυναίκες και άλλες ομάδες στον χώρο των κατασκευών, με χρήση ανώνυμων παραδειγμάτων/μαρτυριών. • Άσκηση σε μικρές ομάδες για τη διαμόρφωση «βασικών κανόνων συνεργασίας» (team charter) που θα μπορούσαν να ισχύουν σε ένα συνεργείο ή σε μια μικρή επιχείρηση. Ασύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) • Μελέτη σύντομου κειμένου ή φυλλαδίου για επικοινωνία–συνεργασία–ισότητα στην εργασία. • Στοχαστική άσκηση: καταγραφή από κάθε καταρτιζόμενο/η μιας πρόσφατης εμπειρίας σύγκρουσης ή παρεξήγησης και αναστοχασμός πάνω στο τι θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά. • Συμπλήρωση σύντομου ερωτηματολογίου αυτοαξιολόγησης στάσεων (π.χ. απέναντι στη διαφορετικότητα, στις γυναίκες στον κλάδο, στη συνεργασία).
Αξιολόγηση	Η αξιολόγηση της ενότητας πραγματοποιείται μέσω τεστ 40 ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής συνολικά, ήτοι 5 για καθεμία από τις 5 εξειδικευμένες παρούσες διδακτικές ενότητες και 5 για κάθε μία εκ των 3 κοινών- για όλα τα Τομεακά Προγράμματα- οριζόντιων διδακτικών ενοτήτων). Το τεστ καλύπτει και τις τρεις υποενότητες (επικοινωνία – συνεργασία/συγκρούσεις – ισότητα/μη διάκριση). Οι ερωτήσεις ελέγχουν την κατανόηση βασικών αρχών και εννοιών αλλά και την ικανότητα επιλογής καταλληλότερης στάσης ή πρακτικής σε συγκεκριμένα, απλά σενάρια (π.χ. πώς απαντώ, τι αποφεύγω, ποια στάση προάγει τη συνεργασία). Τα όρια επιτυχίας και ο τρόπος διεξαγωγής της εξέτασης καθορίζονται στον συνολικό κανονισμό αξιολόγησης του Υπο-Προγράμματος.

Εισαγωγή στη Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.5

Η Διδακτική Ενότητα ΚΑΤ.5 «Ανάπτυξη Καριέρας, Επιχειρηματικότητα και Ένταξη Ευάλωτων και Μεταναστευτικών Ομάδων στις Κατασκευές» στρέφει το βλέμμα στο «τι μέλλει γενέσθαι» για όσους/όσες εργάζονται ή επιθυμούν να εργαστούν στον κλάδο. Δεν περιορίζεται στην αποτύπωση της σημερινής κατάστασης, αλλά εστιάζει στις *διαδρομές εξέλιξης*, στις *δυνατότητες αυτοαπασχόλησης/επιχειρηματικότητας* και στις *προϋποθέσεις ουσιαστικής ένταξης* νέων, γυναικών, μεταναστών και άλλων ευάλωτων ομάδων στις κατασκευές.

Από την ανάλυση του κλάδου προκύπτει ότι πολλοί επαγγελματίες βιώνουν τον χώρο των κατασκευών ως έντονα απαιτητικό, επισφαλή και συχνά «χωρίς σαφή προοπτική». Ταυτόχρονα, ο κλάδος εμφανίζει σημαντικές ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό, ενώ υπάρχουν περιθώρια ανάληψης πρωτοβουλιών (π.χ. μικρές εργοληπτικές, εξειδικευμένα συνεργεία, συνδυασμός τεχνικών υπηρεσιών με υπηρεσίες ανακαίνισης/ενεργειακής αναβάθμισης). Παράλληλα, οι γυναίκες, οι νέοι και οι μετανάστες συχνά παραμένουν στην «περιφέρεια» του κλάδου, είτε λόγω στερεοτύπων, είτε λόγω απουσίας υποστηρικτικών μηχανισμών.

Η ΚΑΤ.5 συγκροτείται ως ενότητα «ορίζοντα και προοπτικές»: βοηθά τους/τις καταρτιζόμενους/ες να χαρτογραφήσουν τα πιθανά επαγγελματικά μονοπάτια, να σκεφτούν ρεαλιστικά και δημιουργικά το ενδεχόμενο επιχειρηματικής δραστηριοποίησης και να αντιληφθούν ότι η ένταξη ευάλωτων ομάδων δεν είναι μόνο ζήτημα δικαιωμάτων, αλλά και παράγοντας βιωσιμότητας και ανανέωσης του κλάδου.

Πίνακας 5. Syllabus Διδακτικής Ενότητας ΚΑΤ.5 – «Ανάπτυξη Καριέρας, Επιχειρηματικότητα και Ένταξη Ευάλωτων και Μεταναστευτικών Ομάδων στις Κατασκευές»

Πεδίο	Περιγραφή
Κωδικός Διδακτικής Ενότητας (Module)	ΚΑΤ.5
Τίτλος Διδακτικής Ενότητας	Ανάπτυξη Καριέρας, Επιχειρηματικότητα και Ένταξη Ευάλωτων και Μεταναστευτικών Ομάδων στις Κατασκευές
Επιμορφωτής	
Χρονική περίοδος	
Σύντομη περίληψη αντικειμένου διδακτικής ενότητας	Η ενότητα εστιάζει στις επαγγελματικές διαδρομές και στις δυνατότητες εξέλιξης στον κλάδο των κατασκευών, στις βασικές αρχές μικρής επιχειρηματικότητας/αυτοαπασχόλησης, καθώς και στις προϋποθέσεις ένταξης και στήριξης ευάλωτων και μεταναστευτικών ομάδων στον χώρο εργασίας. Παρουσιάζονται ενδεικτικά σενάρια καριέρας (από εργαζόμενο σε επικεφαλής συνεργείου ή μικρό εργολήπτη), βασικές έννοιες επιχειρηματικού σχεδιασμού σε πολύ απλό, πρακτικό επίπεδο (κόστος-έσοδα, πελατεία, συνεργασίες), καθώς και παραδείγματα πολιτικών και πρακτικών ένταξης (mentoring, σταδιακή ένταξη νέων ή μεταναστών σε ομάδες, δίκαιη αντιμετώπιση). Στόχος είναι οι συμμετέχοντες να δουν τον κλάδο όχι μόνο ως «δουλειά για σήμερα», αλλά ως πεδίο όπου μπορούν –υπό προϋποθέσεις– να χτίσουν πιο σταθερή, βιώσιμη και συμπεριληπτική επαγγελματική πορεία.

Διδακτικές υποενότητες	Η διδακτική ενότητα οργανώνεται σε 3 επιμέρους υποενότητες: 1η Υποενότητα: «Επαγγελματικές διαδρομές και σχεδιασμός καριέρας στις κατασκευές» Εξετάζονται τυπικές διαδρομές εξέλιξης (μαθητεία – βοηθός – τεχνίτης – επικεφαλής συνεργείου – μικρός εργολήπτης/συνεργάτης), οι δυνατότητες οριζόντιας και κάθετης κινητικότητας, καθώς και οι παράγοντες που διευκολύνουν ή δυσκολεύουν την εξέλιξη (εκπαίδευση, δίκτυα, φήμη, σταθερότητα, προσωπικές υποχρεώσεις). Οι καταρτιζόμενοι/ες καλούνται να εντοπίσουν πιθανές διαδρομές που ταιριάζουν στις δικές τους ανάγκες. 2η Υποενότητα: «Βασικές αρχές μικρής επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης» Παρουσιάζονται, σε στοιχειώδες επίπεδο, βασικές έννοιες επιχειρηματικού σχεδιασμού: είδη υπηρεσιών που μπορούν να προσφερθούν (π.χ. ανακαινίσεις, εξειδικευμένες τεχνικές εργασίες), απλή προσέγγιση κόστους–τιμολόγησης, σημασία της αξιοπιστίας και της σχέσης με τον πελάτη, συνεργασίες μεταξύ μικρών επαγγελματιών. Δεν γίνεται λογιστική/φοροτεχνική εκπαίδευση, αλλά δίνεται έμφαση στη «λογική» της βιώσιμης μικρής δραστηριότητας. 3η Υποενότητα: «Ένταξη ευάλωτων και μεταναστευτικών ομάδων στον κλάδο – πρακτικές συμπερίληψης» Εστιάζει στην ένταξη νέων, γυναικών, μεταναστών και άλλων ευάλωτων ομάδων: εμπόδια (γλώσσα, στερεότυπα, αβεβαιότητα, έλλειψη δικτύων) και πρακτικές υποστήριξης (συνοδεία από πιο έμπειρους, σταδιακή ανάληψη ευθυνών, δίκαιη αξιολόγηση, σεβασμός στην πολιτισμική/γλωσσική διαφορετικότητα). Συνδέεται η συμπερίληψη με τη διαθεσιμότητα προσωπικού, τη συνοχή της ομάδας και την εικόνα του κλάδου προς τα έξω.
Σκοποί – Στόχοι και Δεξιότητες	Γενικός σκοπός της ενότητας είναι οι καταρτιζόμενοι/ες να αποκτήσουν ένα πιο σαφές και ρεαλιστικό πλαίσιο για τις επαγγελματικές τους επιλογές στον κλάδο, να εξοικειωθούν με τα βασικά στοιχεία μικρής επιχειρηματικότητας και να αναγνωρίσουν τον ρόλο της ένταξης ευάλωτων ομάδων στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και του κλάδου συνολικά. α) Γνωστικές δεξιότητες • Κατανόηση βασικών τύπων επαγγελματικών διαδρομών στον κλάδο των κατασκευών (μισθωτή εργασία, αυτοαπασχόληση, μικρή εργοληπτική δραστηριότητα). • Εξοικείωση με απλές έννοιες επιχειρηματικού σχεδιασμού: υπηρεσίες–αγορά, βασικό κόστος–τιμολόγηση, πελατειακές σχέσεις, συνεργασίες. • Γνώση βασικών παραγόντων που επηρεάζουν την ένταξη και παραμονή ευάλωτων και μεταναστευτικών ομάδων στον κλάδο.

	β) Ψυχοκινητικές δεξιότητες • Ικανότητα χαρτογράφησης, σε απλή μορφή, μιας πιθανής προσωπικής επαγγελματικής διαδρομής (π.χ. 3–5ετές πλάνο εξέλιξης). • Συμμετοχή σε βασική άσκηση υπολογισμού κόστους–απόδοσης για μια μικρή υπηρεσία/έργο (πολύ απλοποιημένη μορφή). • Ανάπτυξη απλών, πρακτικών ιδεών για βελτίωση της ένταξης νέων/γυναικών/μεταναστών σε μια ομάδα ή επιχείρηση. γ) Συμπεριφορές / Στάσεις • Υιοθέτηση πιο ενεργητικής στάσης απέναντι στον επαγγελματικό σχεδιασμό (αποφυγή αποκλειστικά παθητικής αναμονής ευκαιριών). • Διαμόρφωση αντίληψης ότι η επιχειρηματικότητα στον κλάδο μπορεί να είναι μια <i>δυνατότητα</i> υπό όρους, και όχι μόνο «ρίσκο» ή «αναγκαστική λύση». • Ανάπτυξη στάσης σεβασμού και υποστήριξης απέναντι σε ευάλωτα άτομα και μετανάστες που εισέρχονται στον κλάδο, με έμφαση στη δίκαιη αξιολόγηση και στην αποφυγή εκμετάλλευσης.
Μαθησιακά αποτελέσματα	Με την ολοκλήρωση της ενότητας οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι σε θέση να: • Περιγράφουν ενδεικτικές επαγγελματικές διαδρομές στον κλάδο των κατασκευών και να αναγνωρίζουν πού περίπου βρίσκονται οι ίδιοι/ίδιες σε αυτό το φάσμα. • Διατυπώνουν, σε βασικό επίπεδο, προσωπικούς επαγγελματικούς στόχους για τα επόμενα χρόνια και να εντοπίζουν ενδιάμεσα βήματα (π.χ. ανάγκη κατάρτισης, δικτύωση, αλλαγή ρόλου). • Αναγνωρίζουν βασικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη σε μια απλή προσπάθεια αυτοαπασχόλησης ή μικρής επιχειρηματικής δραστηριότητας (τύποι υπηρεσιών, κόστος–τιμολόγηση, πελάτες, συνεργασίες). • Εντοπίζουν εμπόδια και ευκαιρίες για την ένταξη ευάλωτων και μεταναστευτικών ομάδων στις κατασκευές και να προτείνουν απλές, ρεαλιστικές παρεμβάσεις σε επίπεδο ομάδας/μικρής επιχείρησης. • Αντιλαμβάνονται την επαγγελματική τους πορεία όχι ως «γραμμική και δεδομένη», αλλά ως διαδρομή που μπορεί να σχεδιαστεί και να αναπροσαρμοστεί με βάση τις συνθήκες και τις δυνατότητες.
Ενδεικτικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες	Σύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) • Ομαδική συζήτηση για τις μέχρι τώρα επαγγελματικές εμπειρίες και προσδοκίες των συμμετεχόντων από τον κλάδο (σύντομες παρεμβάσεις).

	• Άσκηση «χάρτη καριέρας»: κάθε καταρτιζόμενος/η χαρτογραφεί μια πιθανή διαδρομή 3–5 ετών, με ενδιάμεσα βήματα (π.χ. αλλαγή ρόλου, νέα κατάρτιση, συνεργασίες). • Εισαγωγή σε βασικές έννοιες μικρής επιχειρηματικότητας, με απλά παραδείγματα από τον χώρο των κατασκευών (π.χ. μικρό συνεργείο ανακαινίσεων). • Ομαδική άσκηση υπολογισμού, σε πολύ απλοποιημένη μορφή, του κόστους και της πιθανής τιμής μιας μικρής εργασίας (υλικά, χρόνος, μετακινήσεις). • Συζήτηση για παραδείγματα ένταξης ή αποκλεισμού ευάλωτων ομάδων (χωρίς ονόματα), και συλλογική αναζήτηση πρακτικών λύσεων σε επίπεδο ομάδας. Ασύγχρονη εκπαίδευση (10 ώρες) • Σύντομη γραπτή άσκηση: διαμόρφωση προσωπικού «μικρού πλάνου» επαγγελματικών στόχων (1–2 σελίδες, σε απλή γλώσσα). • Μελέτη σύντομου κειμένου/φυλλαδίου με βασικές αρχές μικρής επιχειρηματικότητας και παραδείγματα καλών πρακτικών ένταξης ευάλωτων ομάδων. • Συμπλήρωση μικρού ερωτηματολογίου αυτοαξιολόγησης (π.χ. «σε ποια σημεία χρειάζομαι ενίσχυση για να εξελιχθώ», «πώς αντιμετωπίζω σήμερα συναδέλφους από ευάλωτες ομάδες»).
Αξιολόγηση	Η αξιολόγηση της ενότητας πραγματοποιείται μέσω τεστ 40 ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής συνολικά, ήτοι 5 για καθεμία από τις 5 εξειδικευμένες παρούσες διδακτικές ενότητες και 5 για κάθε μία εκ των 3 κοινών- για όλα τα Τομεακά Προγράμματα- οριζόντιων διδακτικών ενοτήτων). Το τεστ καλύπτει και τις τρεις υποενότητες (επαγγελματικές διαδρομές – βασική επιχειρηματικότητα – ένταξη ευάλωτων/μεταναστών). Οι ερωτήσεις ελέγχουν την κατανόηση βασικών εννοιών (π.χ. απλές αρχές κόστους–απόδοσης, παράγοντες ένταξης) και την ικανότητα επιλογής ρεαλιστικών, μη αποκλειστικών πρακτικών σε σύντομα σενάρια. Τα όρια επιτυχίας και οι όροι συμμετοχής στην εξέταση καθορίζονται στον συνολικό κανονισμό αξιολόγησης του Υπο-Προγράμματος.

Επίλογος

Ολοκληρώνοντας, τα πέντε αναπτυγμένα syllabi για τον κλάδο των κατασκευών συγκροτούν ένα συνεκτικό Υπο-Πρόγραμμα Τομεακής Κατάρτισης (συμπεριλαμβανομένων και των τριών Κοινών Διδακτικών Ενοτήτων για τις αναγκαίες οριζόντιες- ήπιες δεξιότητες: OPI.1-OPI.3), το οποίο «μεταφράζει» τα ευρήματα της ποιοτικής διερεύνησης σε συγκεκριμένες, δομημένες μαθησιακές ενότητες. Καλύπτουν σπειροειδώς το σύνολο των κρίσιμων διαστάσεων που αναδείχθηκαν από τους/τις συμμετέχοντες στο focus group: τη δομή και τις ιδιαιτερότητες της αγοράς εργασίας (ΚΑΤ.1), το εργασιακό και θεσμικό πλαίσιο, την υγεία και ασφάλεια και την οργάνωση της εργασίας (ΚΑΤ.2), τον «τεχνικό πυρήνα» και τις ψηφιακές δεξιότητες που συνδέονται με την ποιοτική εκτέλεση έργων (ΚΑΤ.3), τις οριζόντιες δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας και ισότητας των φύλων (ΚΑΤ.4), καθώς και τις δυνατότητες ανάπτυξης καριέρας, επιχειρηματικότητας και ένταξης ευάλωτων και μεταναστευτικών ομάδων στον κλάδο (ΚΑΤ.5).

Το Πρόγραμμα-Πλαίσιο δεν αντιμετωπίζει τους/τις καταρτιζόμενους/ες απλώς ως «λήπτες γνώσης», αλλά ως επαγγελματίες που καλούνται να κινηθούν μέσα σε ένα απαιτητικό, συχνά επισφαλές, αλλά ταυτόχρονα δυναμικό περιβάλλον. Η διάρθρωση σε σαφώς προσδιορισμένα modules, με ρητούς μαθησιακούς στόχους, αναμενόμενα αποτελέσματα (γνώσεις–δεξιότητες–ικανότητες), ενδεικτικές δραστηριότητες και τυποποιημένη αξιολόγηση (40 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής ανά ενότητα), επιτρέπει την άμεση αξιοποίηση του Υπο-Προγράμματος από φορείς κατάρτισης, επιμελητήρια και δομές δια βίου μάθησης. Παράλληλα, διευκολύνει την αντιστοίχισή του με πιστωτικές μονάδες (ECTS) και τη μελλοντική ένταξή του σε ευρύτερα σχήματα πιστοποίησης.

Σε επίπεδο πολιτικής, το παραδοτέο ΠΕ.3.2.2.5 μπορεί να λειτουργήσει ως πρακτικό εργαλείο σχεδιασμού στοχευμένων παρεμβάσεων για τον κλάδο των κατασκευών στην Περιφέρεια Κρήτης: συνδέει τη διάγνωση αναγκών με συγκεκριμένες διδακτικές ενότητες, δίνει σαφή εικόνα του απαιτούμενου μαθησιακού φόρτου και προσφέρει ένα έτοιμο υπόδειγμα για την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού, τραπεζών ερωτήσεων και μηχανισμών αξιολόγησης. Επιπλέον, η λογική και η δομή του Υπο-Προγράμματος είναι επαναχρησιμοποιήσιμες και για τους υπόλοιπους κλάδους (Πρωτογενής, Εμπόριο, Μεταποίηση, Τουρισμός), επιτρέποντας την κλιμάκωση του Προγράμματος-Πλαισίου Τομεακής Κατάρτισης με ενιαία φιλοσοφία και προδιαγραφές.

Τέλος, η έμφαση στην ισότητα, στη συμπερίληψη και στη βιώσιμη επαγγελματική πορεία –και όχι μόνο στην κάλυψη «τεχνικών κενών»– ευθυγραμμίζει το Υπο-Πρόγραμμα με σύγχρονες προσεγγίσεις στην κατάρτιση και στην πολιτική απασχόλησης. Με αυτόν τον τρόπο, το σύνολο των syllabi δεν αποτελεί μόνο ένα τυπικό εκπαιδευτικό προϊόν, αλλά μια συνεκτική πρόταση παρέμβασης για την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και τη βελτίωση των όρων εργασίας στον κλάδο των κατασκευών.